

Svenska Skogsplantor

– en dominerande aktör på en marknad i balans

Svenska Skogsplantor är en bjässe på den svenska plantmarknaden med över 35 procent av produktionen.

Bolaget har gått igenom en lång resa – från att vara en del av skogsvårdsorganisationen till att bli en fristående aktör som säljer både plantor och skogsvårdstjänster.

Resan har inneburit tuffa nedskärningar under en period av minskad plantförsäljning.

Men nu växer bolaget, både i Finland och i Sverige. Det senaste tillskottet är Grönbo plantskola.

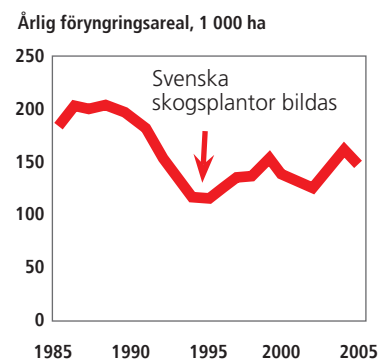
Bildades 1994

Fram till 1994 fanns en frö- och plant-enhet på varje skogsvårdsstyrelse, det vill säga i stort sett en i varje län. Skogsvårdsorganisationen hade 18 aktiva plantskolor när staten bestämde att plantproduktionen skulle knopas av som ett eget bolag.

– Det fanns en farhåga att skogsvårdsstyrelserna kunde blanda ihop sin myndighetsroll med sin roll som kommersiell aktör på plantmarknaden. Staten ville renodla funktionerna och därför bildades Svenska Skogsplantor, berättar Lena Sammeli-Johansson, som är VD sedan 2004.

Tuff start

Svenska Skogsplantor bildades ungefär samtidigt som skogsodlingen störtade, från 200 000 hektar om året i slutet av 1980-talet till 115 000 hektar år 1994. Minskningen var störst bland de privata skogsägarna, som var bolagets främsta kunder.

Efter ett antal tuffa år ser framtiden ganska ljus ut i dag, säger Lena Sammeli-Johansson, vd för Svenska Skogsplantor. Foto: Mats Hannerz.

– Vi lyckades hålla lönsamheten uppe under 1990-talet, men vår produktionskapacitet visade sig vara för stor på en allt mer vikande marknad. År 2002–2003 gick vi igenom en ordentlig omstrukturering då vi minskade antalet plantskolor från tolv till fem, berättar Lena. Kvar blev Kolleberga i Skåne, Trekanten utanför Kalmar, Vibytorp vid Hallsberg, Larslund utanför Nyköping och Stakheden i Dalarna.

Alla nedläggningar genomfördes inte direkt, och några plantskolor har drivits vidare tillfälligt. Älmfors plantskola i Hälsingland hörde till dem som skulle läggas ned, men den fick återuppstå efter stormen Gudrun, då efterfrågan ökade kraftigt. Växtorp och Larslunds plantskolor är under avveckling, men behåller sin produktion tillfälligt för att möta efterfrågan efter stormen.

På Gotland ligger plantskolan Hejdes, som används som en satellit till Trekantens plantskola. Efter år 2007 upphör dock produktionen på Hejdes.

Sveaskog tar över

År 2003 köptes Svenska Skogsplantor upp av Sveaskog och ett år senare slogs plantverksamheterna samman i ett bolag. Svenska Skogsplantor fick då ytterligare två plantskolor – Lugnet nordväst om Stockholm och Kilåmon i Ångermanland.

– Nu växer vi ytterligare, avslöjar Lena. I mars i år köpte vi Grönbo plantskola av Wallons Skogsplantor AB. Med detta köp kan vi serva den viktiga marknaden i Västerbotten och Norrbotten bättre.

Grönbo är en liten plantskola och påverkar inte bolagets totala marknadsandel så mycket.

Störst på marknaden

Svenska Skogsplantor är idag en bjässe på den svenska plantmarknaden, med ca 35 procent av den samlade produktionen.

Bolaget producerar och säljer ungefär 125 miljoner plantor per år. Omsättningen var 269 miljoner kronor år 2005.

Lena ser optimistiskt på framtiden.

– Marknaden är i bättre balans nu, och våra produktionsenheter matchar bättre med efterfrågan. Dessutom pratar skogsbruket mer och mer om skogsproduktionens betydelse och att det är viktigt med bra förnyringar, noterar Lena.

Svenska Skogsplantor har år 2007 plantodling på 11 plantskolor.

Larslund och Kolleberga plantskolor odlar barrot och TePlus-plantor. De övriga är täckrotsplantskolor.

De rödmarkerade plantskolorna är under avveckling.

– Och allt fler inser nyttan med förädlade plantor, fortsätter hon. Verkligheten har visat hur mycket man kan vinna med att plantera snabbväxande material. Det syns om inte annat på att nästan alla aktörer i skogsbruket är med och stöttar det nya fröplantageprogrammet ”Treo”, som ska ge oss ännu bättre plantmaterial i framtiden.

Stor aktör även i Finland

Svenska Skogsplantor är också en stor aktör i Finland, där man har tio procent av plantmarknaden.

– Vi säljer i stort sett samma sortiment där som i Sverige, berättar Lena.

Paketlösningar

Ungefär 15 procent av plantförsäljningen i Sverige sker i form av ”färdig förnygring”.

– Skogsägaren kan välja mellan helhetslösningar, där vi står för markbe-

redning och plantering, eller bara köpa planteringen, säger Lena. Vi var också tidigt ute med att lämna förnygringgaranti. Om förnygringen inte når upp till den standard som vi reglerar i avtalet står vi för en omplantering.

”En stor öppen, tack”!

Alla olika plantsystem kan vara förvirrande för en del kunder. Svenska Skogsplantor har under årens lopp samlat på sig en mängd olika plantkassetter och odlingsystem. När Hans Thyr tog över som marknadschef insåg han att det måste förenklas för kunderna.

– I stället för att hålla reda på sex eller fler olika handelsnamn på odlingskassetter kan kunden nu välja mellan två system – öppet eller slutet – och tre storlekar, liten, mellan eller stor planta. De öppna systemen är de som har luftspalter och de slutna har hela väggar, men med styrlister så att rötterna inte

blir snurrade, berättar han.

– Exakt vad systemet heter spelar ingen roll för den vanliga kunden. Men naturligtvis säljer vi också t.ex. Blockplantor eller Planta 80 specificerat till den som så vill. / **Mats Hannerz**

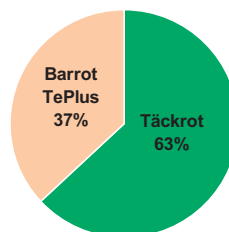

Det kan vara förvirrande med alla olika plantsystem och -storlekar. Därför förenklar vi nu nomenklaturen i handelsledet, säger Hans Thyr, marknadschef vid Svenska Skogsplantor. Foto: Mats Hannerz.

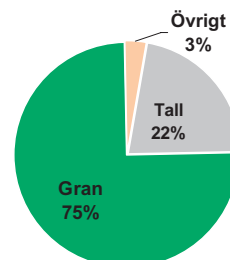
Kortfakta Svenska Skogsplantor ...

- är ett fristående dotterbolag i Sveaskog
- är Sveriges största aktör inom frö och skogsplantor
- har knappt 100 tillsvidareanställda och ca 600 säsongsanställda
- huvudkontoret ligger i Hallsberg (Vibytorps plantskola)
- har totalt ca 20 000 kunder, de 150 största kunderna står för 75 % av omsättningen
- 65 % av försäljningen sker till externa kunder
- Företaget förvaltar 1 050 hektar fröplantager

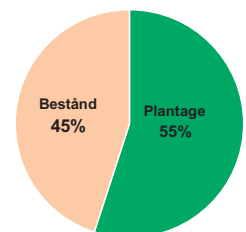
Planttyper

Trädslag

Skogsodlingsmaterial

Produktionen 2005, då totalt 125 miljoner plantor producerades

Kortnytt

Vänta inte med röjning

Om man väntar med att röja i två år ökar arbetstiden för att utföra röjningen med i genomsnitt 27 % (10–42 % för bestånd med utgångshöjden 1,5–3,1 m). För äldre röjningsbestånd (utgångshöjd 4–7 m) ökade arbetstiden med 15 %. Det visar en finsk studie av produktiviteten vid röjning av granskog.

Källa: *Simo Kaila m.fl., Scandinavian Journal of Forest Research nr 21:6, 2006.* / MH

Dålig strategi hoppa över förnygringen

78 % av förnygringarna var underkända där skogsägarna vare sig hade planterat eller ställt fröträd. Det visar Skogsstyrelsens statistik för treårsperioden 2003–2006.

Med plantering blev det bara 11 % underkända förnygringar och 23 % där man hade ställt fröträd.

Källa: *www.skogsstyrelsen.se* / MH

Hur snabbt kan en granplanta växa?

Ett nytt spännande försök har lagts ut på Asa försöks-park. Det går ut på att se hur snabbt granplantor kan växa om de får optimalt med näring och vatten och skyddas mot stress och skadegörare.

Plantorna har satts i inversmarkberedning som sedan näringsbevattnas och ogräsbekämpas. Plantorna skyddas också mot frost. Försöket ska lära forskarna mer om vad

som styr plantornas tillväxt efter plantering, och ge tips om hur planteringschocken kan undvikas. Preliminära resultat från försöket förväntas under hösten.

Ansvarig för försöket är Karin Johansson, SLU Alnarp. / KJ

Snytbaggen viktigaste utvecklingsfrågan för Svenska Skogsplantor

– Det kommer att behövas insekticider även år 2009, men vi har goda chanser att kunna ersätta dem med mekaniska skydd på lite längre sikt. Det spår Martin Lindell, utvecklingsansvarig på Svenska Skogsplantor.

Snytbaggeproblemet är den absolut viktigaste utvecklingsfrågan för Svenska Skogsplantor. Sedan bolaget tog över rättigheterna till de mekaniska snytbaggeskydden Conniflex och Beta Q år 2006 har arbetet varit intensivt med att utveckla och förfinas dem till praktisk drift.

– Steget är långt från idé och prototyp till en stabil produkt som fungerar i hela kedjan från plantskolan ut i fält, menar Martin.

– När det gäller Conniflex och Beta Q jobbar vi med att få limmet att fästa bättre. Appliceringsteknik, limmets kvalitet och torkning är viktiga faktorer.

I april tas en ny maskin i bruk för applicering av lim både för Conniflex och Beta Q, säger han. I år räknar Martin med att behandla runt 50 000 plantor, men nästa år kan det skalas upp betydligt.

Kraftigare täckrotsplanta

Snytbaggen är långt ifrån den enda utvecklingsfrågan. Svenska Skogsplantor möter en ökad efterfrågan på en kraftigare täckrotsplanta som kan klara tuffa förhållanden i fält, men som är enklare att plantera än en barrots- eller dagens TePlus-planta.

– Det har varit dyrt att producera stora täckrotsplantor, men ett omskolningssteg skulle sänka kostnaden.

– Att lösa snytbaggefrågan är en stor och spännande utmaning, och vi har goda chanser att lyckas, säger Martin Lindell.

Foto: Mats Hannerz

– Om vi kan odla många plantor på en liten yta och sedan omskola dem till större behållare kan vi skapa en robust och kraftig täckrotsplanta till ett lägre pris än vi kunnat hittills, menar Martin. Det sparar växthusyta, kräver mindre uppvärmning och är bra för miljön.

– Vi räknar med att inom några år kunna introducera en ny kraftigare planttyp som bygger på omskolning av så kallade täckrotsmikroplantor, säger Martin.

Systemutveckling

De svenska plantskolorna har en lång period av utveckling av odlingsystem bakom sig. Starpot, Svepot och Planta 80 är bara några av de odlingskrukor som ska lösa de äldre systemens problem med dåliga rötter.

– De öppna odlingsystem vi har fungerar bra, så vi lägger inga resurser på utformning av nya krukor.

Gödsling

Ett annat utvecklingsområde är gödsling. Svenska Skogsplantor samarbetar med Bergvik och Holmen tillsammans med Swedish Tree Technology om gödsling med aminosyran arginin (se PLANtaktuellt nr 3, 2006). Det testas även långtidsverkande gödning och olika metoder för näringstillförsel. Målet är att kunna producera en väl "laddad" planta med mindre gödselåtgång och mindre utlakning i plantskolorna än i dag.

Från idé till verklighet

Ett utvecklingsprojekt för Martin kan se ut så här:

■ En idé testas först i liten skala, till exempel i biotronen i Alnarp (SLU), där det går att ha mycket bra kontroll på odlingsmiljön.

■ Om idén är hållbar kan den provas i måttlig skala under halvpraktiska förhållanden, till exempel på Kolleberga plantskola, där Martin har sin bas för utvecklingsarbetet.

■ Efter testodlingar kan idén sedan skalas upp till praktisk nivå, till exempel ett helt växthus.

Läget för snytbaggeskydd

Skogsbruket använder, med dispens från Kemikalieinspektionen, de kemiska skydden Cyper Plus och Merit Forest. Skyddseffekten är god, men skogsbruket strävar efter minskad användning av bekämpningsmedel.

Svenska Skogsplantor köpte 2005 de mekaniska beläggningskydden Conniflex från Robigus AB samt Beta Q från Beta Q Forest AB.

Conniflex är ett beläggningskydd som appliceras på täckrotsplantor i plantskolan och skapar en hinna av sand. Efterbehandling i fält är inte möjlig och eftersom snytbaggen angriper plantor upp till två år måste effekten kvarstå i två år.

Beta Q är också ett beläggningskydd, som kan användas på såväl täckrots- som barrotsplantor. Plantans stam förses med en elastisk, seg hinna. Beta Q kan även användas för efterbehandling i fält med speciell ryggspruta.

Närbild på planta som behandlats med Conniflex. Foto: Niclas Björklund, SLU

Foto: Mats Hannerz

Efterlysning: vad är en bra planta?

Martin passar på att skicka en efterlysning till forskningen:

– Ge oss tydligare råd för hur vi ska definiera vad som är en bra planta på en viss plats! Det förekommer många mått och tester i diskussionerna och de kan säkert ge en bild av hur plantan klarar sig i fält under olika förutsättningar – plantstorlek, färg, rot-skottkvot, RGC-värden, rothalsdiametrar och mycket annat. Men fortfarande är det åtminstone för mig långtifrån solklart hur dessa egenskaper interagerar och hänger ihop med föryngringsresultatet på olika ståndorter, menar han. Delvis finns det säkert kunskap, delvis kanske kopplingarna mellan egenskaperna och resultat i fält inte är så starka.

Det vore bra om forskarna kunde ge oss en ”sammanfattning” av dagens kunskapsläge, och samtidigt peka ut eventuella kunskapsluckor.

Om vi alla, plantproducenter och skogsföryngrare, har klart för oss vad vi behöver för planta är det betydligt lättare att producera den, säger Martin!

Och han borde veta, efter att ha arbetat med plantforskning och utveckling i snart 30 år. / **Mats Hannerz**

Kraftig ökning av behandling mot snytbagge gynnar forskningen

Insekticidbehandlingen av plantor mot snytbagge ökade med 32 procent under 2006 jämfört med året innan. Totalt behandlades 143 miljoner plantor med Cyper Plus eller Merit Forest WG. Under perioden 1999–2005 har nivån legat relativt stabilt mellan 103 och 108 miljoner plantor.

– Ökningen beror säkert på ökad plantering i Götaland i stormen Gudruns spår, tror Henrik von Hofsten, som är sekreterare i Skogsbrukets Plantskyddskommitté.

Pengar till forskningen

Den ökade behandlingen ger mer pengar till snytbaggeforskningen. För varje insekticidbehandlad skogsplanta skickas tre öre till skogsbrukets gemensamma forskningsprogram ”System för effektiv hantering av snytbaggeproblemet 2006–2009”.

Totalt bidrar behandlingen 2006 med 4,3 miljoner kronor till forskningsprogrammet, som paradoxalt nog har som mål att minska den kemiska bekämpningen mot snytbagge.

Det nya forskningsprogrammet har som övergripande mål att hitta metoder för bättre skogsföryngring till låg kostnad, på sikt utan insekticider. Det är en direkt fortsättning på det tidigare programmet ”Snytbagge 2005” (se t.ex. PLANTaktuellt nr 1, 2001).

En huvuduppgift är att ta fram och testa praktiska system för att hantera snytbaggeproblemet i olika regioner

i Sverige. Det handlar till stor del om praktisk tillämpning av den kunskap som togs fram i Snytbagge 2005.

Hälften av plantorna behandlas

Det är Plantskyddskommittén som årligen sammanställer hur många plantor som behandlats, både i plantskola och i fält. Statistiken kommer från de företag som är medlemmar i Föreningen Sveriges Skogsplantproducenter.

Under 2006 behandlades drygt 40 procent av alla producerade plantor.

Sedan perimetrinet försvann från marknaden finns två godkända preparat. Cyper Plus var störst, med 62 procent av de behandlade plantorna. Det andra medlet, Merit Forest WG, svarade för resterande 38 procent.

Diagrammet nedan visar hur många plantor som behandlats med insekticider i fält och centralt i plantskola, i jämförelse med hur många plantor som producerades totalt. Den centrala behandlingen dominerar helt. Mellan 10 och 16 miljoner plantor per år har behandlats i fält, medan den centrala behandlingen har varierat mellan 93 och 127 miljoner plantor.

Diagrammet nedan avser företag som är anslutna till rapporteringssystemet för snytbaggeprojektet och de totala produktionssiffrorna kan skilja något från den statistik som rapporteras av Skogsstyrelsen. / **MH**

